

СКОК

Олександра Сергіївна,

доцент кафедри
кримінально-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ШЕВЧЕНКО

Таїсія Віталіївна,

старший викладач кафедри
кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАХОДАХ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції та економічному розвитку і загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства [1]. В Індексі сприйняття корупції (ІСК), що укладається глобальною антикорупційною організацією Transparency International та базується на оцінках підприємців та аналітиків, за підсумками 2018 року Україна посіла 120 сходинку у переліку зі 180 країн світу. Незважаючи на щорічні покращення показників протидії корупції в Україні, її стан залишається доволі високим. Головна мета антикорупційної реформи в Україні це – створення дієвої системи запобігання проявам корупції, що базуватиметься на принципах правопорядку, належного управління державними справами та майном, чесності й невідкупності, активного громадського контролю [2].

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про запобігання корупції» громадські об'єднання, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни в діяльності щодо запобігання корупції мають право: повідомляти про виявлені факти вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, реальний, потенційний конфлікт інтересів спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції, Національному агентству, керівництву чи іншим представникам органу, підприємства, установи чи організації, в яких були вчинені ці правопорушення або у працівників яких наявний конфлікт інтересів, а також громадськості; запитувати та одержувати від державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, орга-

нів місцевого самоврядування інформацію про діяльність щодо запобігання корупції; проводити, замовляти проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів та проектів нормативно-правових актів, подавати за результатами експертизи пропозиції до відповідних органів, отримувати від відповідних органів інформацію про врахування поданих пропозицій; брати участь у парламентських слуханнях та інших заходах з питань запобігання корупції; вносити пропозиції суб'єктам права законодавчої ініціативи щодо вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають у сфері запобігання корупції; проводити, замовляти проведення досліджень, у тому числі наукових, соціологічних тощо, з питань запобігання корупції; проводити заходи щодо інформування населення з питань запобігання корупції; здійснювати громадський контроль за виконанням законів у сфері запобігання корупції з використанням при цьому таких форм контролю, які не суперечать законодавству; здійснювати інші не заборонені законом заходи щодо запобігання корупції [3].

Не можна не погодитись з такою думкою, що громадськість є специфічним суб'єктом запобігання корупції, що зумовлено відсутністю в нього повноважень, притаманних спеціально уповноваженим органам. Натомість повноваження цього суб'єкта є похідними від прав і свобод людини і громадянина, а окремими повноваженнями наділяються специфічні суб'єкти, визначені законом (Громадська рада при НАЗК тощо). При цьому презюмується, що ці повноваження делегуються громадськістю таким суб'єктам, які структурно входять до неї. Здійснюються зазначені повноваження у формах, які можуть обиратися суб'єктом на власний розсуд із масиву тих, що не заборонені чинним законодавством. Таким чином, обов'язком громадськості в ході участі в запобіганні корупції є утримання від будь-якого зловживання власними правами та дотримання норм чинного законодавства. Для забезпечення правомірності участі громадськості у досліджуваних відносинах так само, як і для запобігання корупції загалом, найбільш ефективним є підхід із наданням пріоритету превенції. Так, реактивні заходи на вже вчиненні правопорушення не сприяє розвитку відносин. При цьому найефективнішою превенцією таких випадків видається комплексне забезпечення неухильного дотримання суб'єктами владних повноважень вимог чинного законодавства, яке вимагає також трансформації політичної волі суб'єктів законотворчості та надання можливості громадськості здійснювати ефективний соціальний контроль за їх діяльністю [4]. Однак, виникає питання щодо відповідальності за надання недостовірної інформації такі особи будуть нести відповідальність на загальних засадах, а не як суб'єкти протидії корупції.

Також можна зазначити, що до складу конкурсної комісії з призначення членів Національного агентства входять чотири особи, запропоновані громадськими об'єднаннями, що мають досвід роботи у сфері запобігання корупції, які відбираються в порядку, визначеному Положенням про конкурс [5, с. 114-115]. В такому разі члени комісії (представники громадських орга-

нізацій) вже будуть наділені певними повноваженнями.

За підсумками 2018 року 97% загальної кількості державних органів за активної участі представників громадськості та експертів утворили комісії для оцінки корупційних ризиків, а протягом року на погодження до Національного агентства надійшло 129 антикорупційних програм, з яких було погоджено з пропозиціями 115. Всі антикорупційні програми розміщуються на веб-сайті Національного агентства, а участь громадськості та експертів у їх опрацюванні реалізується шляхом надання пропозицій до їхнього змісту. За результатами аналізу практики застосування та відстеження результативності положень, що містяться в Законі України «Про запобігання корупції» та інших законодавчих актах, Національне агентство розробило проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання корупції». Прийняття відповідного проекту закону дозволить покращити механізми запобігання корупції в Україні шляхом підвищення стандартів доброчесності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порівняних до них осіб, а також громадянського суспільства та шляхом удосконалення процедури притягнення осіб, які вчинили пов'язані з корупцією правопорушення, до відповідальності. За цей же період до Національного агентства надійшло близько 5,5 тисяч повідомлень від фізичних та юридичних осіб про можливе порушення вимог антикорупційного законодавства, що значно перевищує показники минулих років. Така статистика свідчить про небайдужість громадян до проявів корупції, активізацію їх участі в антикорупційній реформі [1]. Однак, незважаючи на презентовану зацікавленість, небайдужість та активну участь громадських об'єднань, громадських організацій, громадських спостерігачів та окремих громадян в реалізації державних заходів протидії корупції реформування антикорупційного законодавства повинно передбачати розширення прав участі громадськості в протидії корупції та розширення їх повноважень.

Бібліографічні посилання:

1. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173). Рада Європи. Міжнародний документ від 07.01.1999 № ETS 173. Ратифікація від 18.10.2006, підстава – 252-V. URL: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_101 (дата звернення: 30.10.2019).
2. Урядовий портал. Боротьба з корупцією. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupsiyeyu/borotba-z-kor> (дата звернення: 31.10.2019).
3. Про запобігання корупції. Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/18>. (дата звернення: 30.10.2019).
4. Корнієнко О.О. Правовий статус та гарантії діяльності громадськості як суб'єкта запобігання корупції. *Молодий вчений*. 2017. № 7(47). С. 374-378. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/7/84.pdf> (Дата звернення: 30.10.2019).
5. Банчук О.А., Дудоров О.О., Луцик В.В., Попович В.П., Сорока О.В., Хавронюк М.І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції». Наук. ред. Хавронюк М.І. К.: Ваіте, 2018. 472 с. URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/376789?download=true> (дата звернення: 31.10.2019).